

TÉZISFÜZET

Gyökér Róbert

„Urbán törzsek vagyunk...”

Önszerveződő kisközösségek a posztmodern korban

témavezető: Dr. Kotics József

PTE BTK Interdiszciplináris Doktori Iskola

Néprajz- és Kulturális Antropológia Tudományok Doktori Program

2023

A kutatás célja

A posztmodern fordulat alapjaiban írja felül a kultúra hagyományos felfogásmódját. A művészet, a technológia és a tudás területén bekövetkező változások általános ismeretelméleti törést eredményeznek, amelyek megingatják az objektivitásba vetett hit korábban megkérdőjelezhetetlen egyeduralmát. Radikális változások mutatkoznak az interpretáció gyakorlatában is. A metanarratívák egyeduralma megtörik, a hangsúly az összegző elméletekről a valóság szubjektív értelemzsmódjaira helyeződik át. A diszkurzív jelleg felerősödése reprezentációs válsághoz vezet, a társadalmi intézmények konstruált jellegére irányítva a figyelmet. Mindez radikálisan újrafogalmazza értékrend és közösségiség hagyományos jelentéstartalmát is.

Disszertációmban értékrend és közösségiség posztmodern karakterének feltárására törekszem, a közöttük fennálló lehetséges összefüggéseket, kapcsolódási pontokat vizsgálom. Szándékom a modernitás és a posztmodern kor közötti elmozdulás érzékeltetése, a változások nyomán kibontakozó szemléletmódok, alternatív világlátások eredetének feltárása. Írásomban kísérletet teszek továbbá a *posztmodern kisközösség* és *embertípus* lehetséges jellemzőinek a bemutatására is, amelynek alapjait az értékrendben bekövetkezett változásokból vezetem le. Meglátásom, hogy az önmaga kiteljesedését kereső ember a kisközösség életvilága felé fordul. A közösség elfogadó közegébe merülve válik képessé arra, hogy az általa vallott értékeket a maguk teljességében kibontakoztassa. Bár az önszerveződő kisközösségek arculata eltérő rajzolatot mutat, az értékrend szerveződése olyan általánosan érvényes elveket követ, amelyek a közösségiség meghatározott jellemzői mentén egyesítik az egyes közösségek tagjait. Robert Redfieldhez hasonlóan úgy vélem, hogy

az emberi tapasztalat (a világ működéséről alkotott reflexióink) forrása ugyanaz az univerzum. Ha tehát a világnézet formájában lecsapódó tapasztalat általános alapelveken nyugvó emberi vonás, akkor lehetséges különböző világnézetek közös jellemzőinek az azonosítása is (Redfield 1953:98).¹

A kutatás során vizsgált közösségek

Kutatásom során négy önszerveződő kisközösség értékrendjét tanulmányoztam. Első terepmunkámat a *Concordantia Carpathiensis* tagjainak körében folytattam. A 2009-ben alakult közösség az urbánus sámánság női ágát képviseli, legfőbb célkitűzésének pedig a „Pannon-medence ökoszisztémáját működtető tudathálózat harmonizálását”, valamint a „női minőség” újrafelfedezését és kiteljesítését tekinti.

A második közösség a *free tekno* szinte egyedüli magyarországi képviselője, a *Davoria*. A *free tekno* irányzat keletkezését különböző zenei irányzatok (*punk, rave, drum and base*) konvergálása eredményezte. Közvetlen elődjének az 1980-as évek *free party* fesztiváljai tekinthetők, amelyek a korábbi évtizedek absztrakt-experimentális, illetve elektronikus zenei törekvéseit egy gyökeresen új környezetben – szabad terek, illetve zárt gyáregéletek közegében – gondolták újra. Az irányzat szellemiségének további ösztönzője az

---

¹ A kulturális antropológia egyik központi kérdése, hogy mi lehet az oka annak, hogy a földi kultúrák szociokulturális önmegvalósítás tekintetében rendkívüli diverzitást mutatnak, miközben az emberi faj biológiailag egységes? Louis Dumont szintén kiemeli az emberiség egységének téziséét, amelyet módszertani aspektussal is kiegészít: hogy az egység gondolatát alátámaszsa, a kulturális antropológia a különféle kultúrák vizsgálatakor az összehasonlító módszert alkalmazza (Dumont 1988:2).

illegális: a társadalmi *mainstream* profitorientált szerveződéseknek – a klubok, lemezkiadók, belépők és biztonsági őrök jelenlétének – a megkerülése. Noha a *Davoria* már a 2000-es évek eleje óta szervez bulikat, jelenlegi nevét azonban – többszöri újjászerveződés után – csak 2015-től viseli.

Sajátos terepet képvisel kutatásaim között egy debreceni kezdeményezés, a *Láthatatlan Iskola*. Az iskola valójában egy mentorprogram, amely átmeneti otthonokban élő, tanulni vágyó gyerekek boldogulását segíti. Az iskola 2016-ban indult, informális csoportként. A kezdeti homályos célok az Auchan Ifjúságért Alapítványhoz beadott pályázat kapcsán kezdtek mind határozottabb formát ölteni. Az iskola a pályázat megnyerését követően 2019-ben alakult alapítvánnyá. Kuratóriumuknak négy tagja van, akik egyben alapító tagok is.

Az utolsó általam kutatott közösség a *Nyimi Öko Közösség*. A közösséget 2010-ben alapították azzal a céllal, hogy a tagok az általuk megálmodott „ökológiai, szociális és gazdasági programot” megvalósítsák. A nyimiek terve egy olyan ökológiai alapokon szerveződő kisközösség megteremtése, amely térhasználatában is egy közösen birtokolt földterületen épülne majd ki. Ez a földterület a Nyim határában fekvő „Öko-rét”.

A kutatás módszerei

Kutatásom során a résztvevő megfigyelés, a félig strukturált interjú, az életútinterjú módszerére támaszkodtam, illetve több esetben fókuszcsoportos interjú is sikerült készítenem az általam vizsgált kisközösségek tagjaival. Kutatási eredményeimet a tematikus analízis Braun és Clark által kidolgozott

módszerével elemeztem (Braun és Clark 2006). Marcus elméletéből kiindulva a kisközösségek sajátosságait nem egyszerűen csak több terepen, hanem több szintéren, egymástól eltérő minőségű közegekben tanulmányoztam. Az egymástól eltérő közösségek összehasonlító elemzése során pedig olyan általános vonások megragadására törekedtem, amelyek segítségével a kultúra (az általam tanulmányozott kisközösségek életvilága) rendszerszerű értelmezése vált lehetővé.

A disszertáció felépítése

Dolgozatom első részében a kutatásom során alkalmazott módszertani technikákat ismertetem. A résztvevő megfigyelés, a félig strukturált, az életút- valamint fókuszcsoporthoz interjú kapcsán felmerült nehézségek bemutatása mellett kitérek az egyes módszertani eljárások elméleti implikációira is. A közösségek tagjaival készített interjúk elemzésének alapját a tematikus analízis módszere képezte. A fejezet végén röviden ismertetem az eljárás lényegét, elméleti alapjait, végül pedig áttekintem a munkámat mindvégig meghatározó elemzési stratégia, a hermeneutikai kör, legfontosabb teoretikai megfontolásait.

A második fejezetben a kisközösségek rövid bemutatására vállalkozom, bepillantást engedve a közösségek keletkezéstörténetébe, működési módjába, az általuk folytatott legfőbb tevékenységformákba, illetve a tagok által képviselt világnézeti sajátosságok, célkitűzések jellemzőibe.

A dolgozat harmadik részében a posztmodern fordulat általános ismeretelméleti következményeit tekintem át. Bár a posztmodern ellentmondásos fogalom, és bár a különböző ismeretelméleti horizontok nem feltétlenül békíthetők ki egymással, meggyőződésem, hogy mégis azonosítható néhány olyan általános alapelv, amely mentén az irányzat legfontosabb jellemzői megragadhatók.² Írásomban három ilyen dimenziót emelek ki: a szövegnek a társadalmi tudáselőállításban betöltött szerepét, amely a metanarratívák megrendüléséhez vezetett, a szubjektivitás és az objektivitás közti feszültséget, amely az objektív tapasztalat megkérdőjelezését eredményezte, valamint a tudás alapjait érintő reprezentációs válság problematikáját, amelyet a tudományos vizsgálódás tárgyának helyreállítására tett kísérletként értelmezek. A posztmodern fordulat azonban nem kizárólag csak a társadalmi elit intellektuális programja, hanem a magasművészetek, a technológia és a társadalmi tudás státuszában bekövetkezett változás is egyben. Ezen területek áttekintésére a harmadik fejezet végén vállalkozom.

Szövegem negyedik fejezetében kísérletet teszek egy új megközelítésmódon nyugvó értékrendfogalom kibontására. A fejezet elején az értékrendelméletek történeti-kritikai áttekintésére törekszem, felvázolva az értékrendek megközelítésének lehetséges modelljeit. Ezt követően sorra veszem mindazokat a

---

² Boyne és Rattansi például az eszméaramlatot körül lengő sajátos paradoxonból indul ki, és az irányzat lényegét a *heterogenitás*, a *töredezettség* és a *különbségek fenntartása* iránti elköteleződésben látja (Boyne és Rattansi 1990:9). Madan Sarup a modernitás társadalmi formáinak felbomlása felől közelít a posztmodern felé, és a korszak felemelkedését az iparosítás, a tudományos-technológiai fejlődés kiváltotta kiábrándultságban ragadja meg (Sarup 1993:129-132). David Ashley a modernitás emancipációs programjának végső állomásaként értelmezi a posztmodern fordulatot. Meglátása, hogy a posztmodern létrejötte az a pillanat, amikor az integritásukat megőrizni igyekvő egyének a korlátlan emancipáció során eljutnak arra a pontra, ahol belátják, hogy minden értékorientáció egyaránt megalapozott (Ashley 1990:100).

kölcsönviszonyokat, amelyek – meglátásom szerint – a szociokulturális valóságról szőtt emberi reflexiók és a reflexiókból elvonatkoztatott értékrendmintázatok alapját képezik. A fejezet végén pedig felvázolom azt a néhány meghatározó értékrendmintázatot (a teljesség igénye nélkül), amely az egyes kisközösségek életének legfőbb mozgatórugója.

Írásom ötödik részében individuuum és közösségiség kölcsönös egymásra hatásának jellemzőit vizsgálom. Miután áttekintem a modernitás- és haladás-eszmének az individualizmus felemelkedésében játszott szerepét, valamint az önszerveződő kisközösségek történeti gyökereit, a szubjektivitás-eszme ismeretelméleti következményeit elemzem. Ezt követően a posztmodern fordulat egy sajátos mozzanatának, a kisközösségek felemelkedésének okaira kérdezek rá, majd bemutatom mindazokat a sajátosságokat, amelyek értékrend és közösségiség összjátékának eredményeként az önszerveződő kisközösségek általános jellegzetességeiben öltenek testet, és megpróbálom felfejteni a kölcsönviszonyok és a kisközösségek jellemzői közti összefüggéseket is.

A hatodik fejezetben kísérletet teszek a *posztmodern kisközösség és embertípus* lehetséges jellemzőinek a bemutatására. Az új embertípus alapjait az értékrendben bekövetkezett változásokból vezetem le, amelyek bemutatására a fejezet elején kerül sor. Bár a posztmodern embertípus tulajdonságainak sora hosszú, két vonása mégis alapvető fontosságúnak bizonyul kutatásom és a korszak vizsgálata szempontjából: az egyik az identitások reinveniója iránti hajlandóság, a másik pedig a kisközösségek létrehozásának igénye. A posztmodern embertípus jellemzőit – az általam vizsgált kisközösségeken belül megmutatkozó egyedi variációk tükrében – a fejezet végén tekintem át.

Dolgozatomat a kutatás során tett elméleti implikációk összefoglalásával zárom, és megpróbálom rámutatni az egyes tematikus fejezetek közti összefüggésekre. Megvizsgálom az általam megfogalmazott hipotézis érvényességét, az egyes kisközösségekre jellemző fogalmi rend szerveződését, végezetül pedig kitérek azoknak a jellemzőknek az ismertetésére, amelyek kutatásom szempontjából kivételnek minősülnek, és megvizsgálom kutatási eredményeim kiterjeszhetőségének a lehetőségeit is.

A kutatás legfőbb eredményei

Interjúalanyaim értékrendjét, a valósághoz fűződő személyes viszonyát vizsgálva az értékek összetettségére és belső variabilitására figyeltem fel. Feltűnt, hogy az értékek sohasem tiszta, esszenciális formában, hanem kölcsönviszonyok egyedi kombinációiként mutatkoznak meg. Disszertációm egyik lényegi megállapítása, hogy az értékek nem felettes instanciák összegző kifejeződései, hanem egyéni reflexiók „mozaikszerű” lecsapódásai. Az egyén és a külső valóság referenciapontjai közt dialogikus kapcsolat alakul ki, amely úgynevezett „kölcsönviszonyok” (a valóságról szőtt szubjektív reflexióink) formájában realizálódik. A kölcsönviszonyok mentén sajátos „sűrűsödések” jönnek létre. Minden érték (vagy értékrendmintázat) valójában ezeknek a sűrűsödéseknek az egyedi mintázatba rendeződése és normatív tartalommal telítődése. Az érték tehát nem más, mint a kölcsönviszonyok rendszeréből levezethető, származtatott kategória.

Az értékrendmintázatok mozaikszerűségéből adódó további fontos következmény, hogy az értékek valójában diszkurzív stratégiák eredményeként megszülető *részletező leírások*, amelyek az egyén és a kölcsönviszonyok közötti

kapcsolatot árnyalják, különös hangsúllyal annak gyakorlati aspektusára. Eből adódik, hogy a mindennapi kommunikáció során használt kategóriáink, mint amilyen a *szépség*, a *hitelesség* vagy a *barátság* fogalma, szintén a kölcsönviszonyok rendszeréből levezethető, származtatott kategória.

Kutatásom talán egyik legfontosabb következtetése, hogy a kisközösségek értékrendbeli sajátosságai közösségi jellemzők kialakulásához járulnak hozzá. Olyan jellemzők létrejöttéhez, amelyek valamennyi kisközösség működésének meghatározó dimenziói. Bár az egyes kisközösségek arculata eltérő rajzolatot mutat, ez a különbség azonban legfeljebb csak a közösségek orientációjának felszínén megmutatkozó sajátosság, amely nem érinti az értékrend és a közösségiség mélyrétegeit. Az értékrend szerveződése ugyanis olyan általánosan érvényes elveket követ, amelyek kihatnak az egyes csoportok működésére, és meghatározott jellemzők mentén egyesítik a kisközösségek tagjait. A szociokulturális valósággal kapcsolatos egyéni reflexiók sajátos mintázatba rendeződve kölcsönviszonyokat hoznak létre, a kölcsönviszonyok organikus szerveződése pedig értékrendmintázatok kialakulásához vezet, amelyek befolyásolják a közösségi jellemzők létrejöttét. Az így kialakuló egyedi kötődések az adott kisközösségre jellemző sajátosságok formájában csapódnak le.

Értékrend és közösségiség kapcsolatának elemzése elvezetett az alternatív szerveződések egyik sajátos altípusának, az *önszerveződő kisközösségnek* az azonosításához. Az önszerveződő kisközösség korunk egyik sajátos közösségi alakváltozata. Olyan alulról építkező, hermeneutikai megfontolások motiválta szerveződés, amelyen belül a tagok interpretációs stratégiái és egyéni

cselekvésmódjai közös horizonton egyesülnek, és tartós elköteleződés formájában realizálódnak. A kisközösség kiterjedtsége szintén sajátos jellemzőkkel bír: a tagság méreteiben behatárolt, központi magja csak ritkán lépi túl a 4-6 főt (illetve családok esetében a 7-8 házaspárt).

Kutatásom fontos konklúziója a közösségekre jellemző sajátos fogalmi rend jelenléte. Interjúalanyaim csak elvétve reflektálnak elvont fogalmakra, beszámolóikban csak rendkívül ritka esetben bukkanunk teoretikusok – mint például Milton Rokeach vagy Shalom Schwartz – által lefektetett értékorientációkra. Mindez sajátos közösségi szóhasználatot eredményez, amelynek következménye, hogy ugyanazok a fogalmak gyakran több kölcsönviszonnal összefüggésben is megjelennek. A „természettől elszakadás” a *Concordantia Carpatiensis* tagjai számára nemcsak ökológiai jelentéssel bír, hanem az egymástól elszakadásnak, a „közösségi együttélés hiányának” is a kifejeződése. A természet az embereket összekötő híd. Így a kiegyensúlyozott emberi kapcsolatokon nyugvó közösség záloga. A természet leigázása ezért felszámolja az emberi kapcsolatokat, és lerombolja a közösségiség érzését. Mindez ugyanakkor a hatalom által tudatosan irányított folyamat, amelynek célja, hogy a figyelmet a tömegmédiá által fenntartott „állandó nyüzsgés” segítségével a mindennapi problémák felé terelje, növelve ezáltal az emberekben az alávetettség és kiszolgáltatottság érzését. A *Davoria* esetében a *gazdasági lehetőségek mérlegelése* és a szabadság megőrzésének vágya mutat szoros együttállást, amely befolyásolja az *önkitaljesedésre törekvés* és a *közösségi lét* kölcsönviszonyait is. Bár a csapat tagjai nagy hangsúlyt fektetnek az együttműködés anyagi érdekektől mentes formáira, és mindennapjaikban meghatározó szerepet játszik az önkéntesség, hogy szabadságukat megőriz-

zék és képesek legyenek a közösségi összefüggéseik rendszerességét fenntartani, a közösség tagjai dolgoznak. A *Láthatatlan Iskola* szóhasználatának sajátos vonása, hogy a tagok által megfogalmazott *álmok* és *víziók* gyakran a természetközelség vágyával fonódnak össze. Az oktatással kapcsolatos tervek megvalósítása mellett szinte mindegyikük elképzelése közt ott szerepel egy természetközeli helyszín mint lehetséges jövőbeli élettér képe. A *Nyími Öko Közösség* egyik kulcsfogalma a „kapcsolatok ápolása”. A kifejezés a nyimiekénél nem egyszerűen csak az interperszonális kapcsolatok fenntartásának ideális megvalósulási módja, hanem tudatosan gondozott, programszerű követelmény, amely mára a közösség *hagyományainak* szerves részévé vált. A fogalom ugyanakkor túllép az emberközi viszonyok rendszerén, és globális dimenziókat ölt, amely magában foglalja a *természeti környezethez fűződő személyes viszonyt* is. A „kapcsolatok ápolása”, az „egymásra figyelem” tehát kommunikációs aktus: természeti szükségesség, amely a közösség hagyományrendszerével is szoros összefüggést mutat.

A kutatás fontos következtetése az a felismerés, hogy a posztmodern identitás mindig az értékrend függvényében alakul, és a korszak „töredezettségéből” adódóan magas fokú változékonysággal bír. A mindennapok gyors ütemű változásai identitás és értékrend szüntelen játékát eredményezik. Az egyén az életút egy bizonyos pontján új értékek hatása alá kerül. A „fordulat” lehet tudatos választás, egy új eszme iránti elköteleződés, de akár az életkörülményekben bekövetkező változás eredménye is. Bármilyen legyen is a változások forrása, az új értékekkel azonosulás az egyént korábbi világnézete újraolvasására sarkallja, amely az értékrend átalakulásához vezet. Az értékrendben bekövetkező változások a személyes identitást sem hagyják érintetlenül, ha-

nem sok esetben annak revízióját eredményezik. Az értékelési folyamat hatására az identitás átalakul, új dimenziókkal bővül, módosítva az egyénnek önmagával, más társadalmi csoportokkal, eszmékkel kapcsolatban kialakított korábbi koncepcióit. Az így létrejövő identitás különböző reprezentációs gyakorlatokon keresztül próbálja meg önmagát realizálni az általa birtokolt életvilág szabta keretek közt.

Értékrend és közösségiség posztmodern kori sajátosságai a valóság egymástól csak nehezen elkülöníthető dimenziói. Meggyőződésem, hogy az egyéni kiteljesedés szubjektív igénye – egyesülve a kisközösségek működési logikája támasztotta elvárásokkal – sajátos személyiségvonások jelenlétét követeli meg. Az általam vizsgált kisközösségek tagjai a modernitástól eltérő közösségiség-élmény megtestesítői, akiknek mindennapi cselekvésmódjai egy „új embertípus” kibontakozásának lehetőségét hordozzák. Ez az új embertípus a szociokulturális miliő magas fokú változékonyságát személyes identitása szüntelen újrafogalmazása által igyekszik ellensúlyozni, miközben az általa birtokolt életvilág lakhatóvá tételére törekszik. Hogy célját elérje, a közösségiség egy új formája, a *posztmodern kisközösség* működtetése iránt elkötelezett. Kutatásom további fontos következtetése az új embertípus vonásainak azonosítása.

Említést érdemel végül kutatásom azon konklúziója, amely a közösségek tagjainak a szociokulturális valósághoz fűződő attitűdjében tükröződik. Bár az irracionális felvilágosodás kori hagyatéka a posztmodern ember érzelmi univerzumának is lényegi alkotóeleme, a *lét* abszurditása szülte „félelem és rettegés” szinte teljesen idegen az általam vizsgált kisközösségek érzelmi di-

menzióitól. Még a „világiasabb” közösségeken belül is, mint amilyen a *Davoria* vagy a *Láthatatlan Iskola*, a sors kínálta lehetőségekkel megbékélés, a cselekvő attitűd a meghatározó, amely képes még az elmúlás keltette félelmen felülemelkedve is jövőbe mutató, optimista célokat megfogalmazni.

A tézisfűzetben hivatkozott szakirodalom

Ashley, David (1990) Habermas and the Completion of 'The Project of Modernity'. In Bryan Turner (ed.) *Theories of Modernity and Postmodernity*. London, SAGE Publications. 88-108.

Braun, V. – Clarke, V. (2006) Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2): 77-101.

Boyne, Roy – Rattansi, Ali (1990) The Theory and Politics of Postmodernism: By Way of an Introduction. In Roy Boyne and Ali Rattansi (eds.) *Postmodernism and Society*. London, MacMillan Education. 1-45.

Dumont, Louis (1988) *Homo Hierarchicus. The Caste System and Its Implications*. New York, Oxford University Press.

Marcus, George E. (1995) Ethnography in/of the World System: The Emergence of Multi-Sited Ethnography. *Annual Review of Anthropology*, 24: 95-117.

Redfield, Robert (1953) *The Primitive World and Its Transformations*. New York, Cornell University Press.

Sarup, Madan (1993) *An Introductory Guide to Post-Structuralism and Postmodernism*. Atlanta, University of Georgia Press.

A szerző témában megjelent publikációi

- 2016 Gazdálkodók. Alternatív értékrendek, személyes identitások a posztmodern korban. *Kultúra és Közösség*, 7(1): 75-89.
- 2017 Grundkert. Kisközösség a nagyvárosban. *Kultúra és Közösség*, 8(2): 75-98.
- 2019 Világok között. A fordítás nehézségei. *Kultúra és Közösség*, 10(3): 63-78.
- 2020 “We fit into this landscape.” Values and Value Systems in the Postmodern Age. *Social Science Review. Special Issue in English*, 8: 118-137.
- 2020 A jelentés útjai. A fordítás gyakorlata az ökológiai térben. In A. Gergely András (szerk.): *Szóbeli befolyásolás a koherencia teremtéséhez. Ünnepi kötet Síklaki István 70. születésnapjára*. Antroport. Magyar Kulturális Antropológiai Társaság. Budapest. 174-188.
- 2021 Kollektív individualizmus. Egyéni határok és közösségiség a posztmodern korban. *Kultúra és Közösség*, 12(4): 19-39.
- 2022 “We came to a village...”. Value systems in a Changing World. *Ethnographica et Folkloristika Carpathica*, 71-98.
- 2022 „Ez egy ilyen valóság...”. Értékrendek és közösségiség a posztmodern korban. In *Változás és változtatás. Kihívások és válaszok interdiszciplináris megközelítésben. Ilyés Zoltán Emlékkonferencia Tanulmánykötet*. Miskolci Egyetem BTK. 75-94.

Konferenciák

2019. 11. 19-21. Nitra: Farmers: Value Systems, Cultural Identities in the Postmodern Age. Conference presentation at the International Academic Conference "VIII. Ethnology Without Borders".

2020. 11. 20. Miskolc: „*Ez egy ilyen valóság...*”. Értékrendek egy változó világban. III. Ilyés Zoltán Emlékkonferencia, Változás és Változtatás.

2021. 04. 15-16. Legénd: 3rd Smart Communities Academy for Researcher and Practitioners. Smart Opportunities for Rural Communities in 2021-2017. International Conference.